

- 37 *Quid visum fuerit Regi Alfonso circa tempus diluvii universalis.*
 38 *Nabobodonosor quando regnum adeptus.*
 39 *Philippus Rex Macedonum quo tempore regnare cepit.*
 40 *Alexander Magnus quando successerit in regnum.*
 41 *De Era Cesaris.*
 42 *De Arabum era.*

De Chronologia, quæ est in proœmio legum Partitarum.

CAPUT XVIII.

Inter cætera, quæ inducere Regem Alfonso, & ejus antecessorem Ferdinandum ad edendas leges, quas Partitarum nuncupamus, id præcipuum censetur, ut Romani Imperii subiectio penitus aboleretur, omni dominationis vestigio deleta: etenim legum observatio subditis duntaxat incumbit, quæ in exemptos frustra feruntur, l. 12. tit. 1. part. 1. l. fin. §. Si enim, C. de legib. Unde in l. 6. tit. 4. part. 3. cavetur, ut per illas leges, & non per alias causæ judicialiter decidentur, ubi Gregor. Lop. gloss. 2. animadvertit, id libertatis gratia constitutum, addens olim apud Hispanos capitis pœnam stabilitam esse in eum, qui Tribunalibus Imperatorum leges allegaret. Sic Romani ut Regum potestatem omnino extinguerent, leges Regias abrogarunt, l. 2. §. 1. ff. de origin. Jur. Sed ne, ut illi, Hispani incerto jure, aut consuetudinibus uterentur, leges proprio idiomate exaratas edi oportuit: quod opus egregium inchoavit Rex Ferdinandus, ejuque filius Alfonso perficit, qui etiam eadem fortè ratione instituit, ut in Regiis diplomatibus, tabulisque publicis usus linguæ Latinæ cessaret, qui antea frequentabatur, ex quo litterarum imperitia Hispanos iuvasit. Spondan. in continuat. Annal. Baron. anno 1284. n. 1.

Ibi: *Ut planè omnibus foret perspicuum.*

2 Ut operis antiquitas futuris sæculis innotescat, expedit ut tempus, quo conficitur, exprimat, quemadmodum sacer Historiographus Moyse orbis creationem describens, à tempore exorditur, & qua die singula Deus ediderit, adnotavit, Genes. cap. 1. in principio Evangelistæ itidem dum Christi opera enarrant, de tempore mentionem sibi faciunt.

Ibi: *Opus illud editum fuisse à Rege Alfonso.*

3 Alfonso suum conditorem ipsæ leges Partitarum prædicant apertissime, sed & septem literæ, quibus primi tituli Partitarum inchoantur. Alfonso nomine simul junctæ exprimunt. Idem constat ex l. 1. Tauri, quæ est lex 3. tit. 1. lib. 2. Recopilat. & observant Greg. Lop. in prolog. Partit. gloss. 7. Montalvus ibidem, verb. Don. Alfonso, Bobadill. in Politic. lib. 1. cap. 10. n. 35. vers. Don. nuestra España, Cavall. de cognit. per viam viol. gloss. 18. n. 15. vers. Alfonso X. Ritius lib. 3. Reg. Hispan. Carrill. Annal. anno 1284. Theat. vitæ hum. lit.

D, pag. 391. Garibay Hist. Hispan. lib. 13. cap. 9. vers. En este mismo ano. Illecas Hist. Pontif. tom. 1. lib. 5. cap. fin. vers. D. Alfonso.

Hunc Regem Alfonso quidam nonum, qui 4 dam decimum, & alii undecimum dicunt, ut advertit Garibay sup. cap. 7. Bobadilla ubi proximè: quæ varietas in ipsarum Partitarum editionibus reperitur, sed frequentius decimus vocatur. Fuit filius Ferdinandi III. cognomine Sancti, cui in regno Castellæ ac Leonis successit. Spond. ubi sup. an. 1252. num. 9. Garibay d. cap. 7. Gualter. in Chronog. sec. 13. pag. 679. Carrill. anno 1252. Theat. vitæ hum. lit. M, pag. 99. Greg. Lop. & alii pronuper dati. Natus est ex conjugè Ferdinandi Beatrice, filia Regis Portugaliæ Dionysio. Theat. vitæ human. ubi proximè, Carrill. sup. Marian. lib. 13. cap. 8.

Sapiens Alfonso cognominatus est, quia ad 5 modum literarum studiosus, & peritorum operâ usûs edidit volumen Fori legum, leges Partitarum, Historiam Hispaniæ ad tempus usque patris sui, & tabulas Atronomicas, quæ vulgo Alfonso finæ nuncupantur. Greg. Lop. & cæteri Jurisperiti prælaudati. Spondan. sup. & anno 1284. n. 1. Montal. sup. for. leg. in princip. Garibay d. vers. En este mismo ano, Theat. vitæ human. lit. D, pag. 391. Illecas sup.

Eit tamen observandum, Partitarum leges, etsi 6 à Rege Alfonso X. editæ dicantur, non tamen ejus nomine promulgatas, nec usû receptas esse usque ac tempora Regum Catholicorum Ferdinandi V. & Elizabethæ, à quibus illis legum vis, & auctoritas tribuitur, l. 1. Tauri, quæ est lex 3. tit. 1. lib. 2. Recopilat.

Ibi: *Cæptum autem anno quarto.*

Greg. Lop. in prolog. Partitar. gloss. 23. circa 7 hujusmodi temporis mentionem observat ex Baldo, non esse de substantia legis vel statuti, ut tempus, quo conditur, apponatur: quod comprobatur ex plurimis legibus Codicis, quæ sine die & Consule exiunt: Quavis in publicis instrumentis ad validitatem temporis apponito consideretur tam de jure communi, quam Regio Hispaniæ, l. 54. tit. 18. p. 3. ubi Greg. Lop. gloss. 2. l. 13. tit. 25. lib. 4. Recop. D. Covarr. Practicar. cap. 20. n. 2. Parlador. quotidianar. lib. 2. cap. 20. num. 1. quod in Chirographis, seu privatis instrumentis necesse non est, cum tabernam, §. idem quæsit, ff. de pignor. D. Covarr. Panormitan. & Tiraquell. apud Parlador. sup. cap. fin. §. 5. num. 6. & 7.

Ibi: *Ferdinandus tertius pater Alfonso.*

Obiit Ferdinandus tertius Hispani, quam à Sa- 8 racenis recuperaverat, die Jovis Trigesima Maji, anno 1252. Spondan. eo anno, num. 9. Carrill. eod. anno, Garibay sup. cap. 6. in fin. ac die sequenti in eadem civitate Alfonso solemniter patri successus est, ut ex aliis refert. Garibay cap. 7. in princ. quod annum omnes conveniunt, eum regni suscepisse clavum anno Christi 1252. ut præter hic laudatos observant Raynald. in continuat. Annal. Baron. tom. 13. anno 1252. num. 32. Cevall. sup. Theat. vitæ hum. lit. M, pag. 99. Illecas d. cap. fin. vers. Don. Fernando, Marian. d. cap. 13.

Alfonso in Regem Romanorum electus est, unde Imperator aliquando vocatur, sed imperiali dia-

Ad Num. 2.

diademate non est insignitus; nam cum ad id ex Hispania profectus cum exercitu fuisset, inter itinerandum se deceptum agnovit, & rediit Garibay. lib. 13. cap. 8. & de hujusmodi electione testantur dati supra, n. 3. & Marian. Hist. Hisp. lib. 13. cap. 10. & 22.

10 Idem Rex in fata concessit anno 1284. die 21. Aprilis, cui successit Sancius IV. ejus filius, Bravus cognominatus, Garibay cap. 16. & seq. Spond. anno 1284. n. 1. & 2. Cevall. d. gloss. 18. num. 15. vers. Sancho quarto, Theat. vitæ hum. lit. M, pag. 99. Marian. Hist. Hisp. lib. 14. cap. 7. & 8. Carrill. supra, anno 1284.

Ibi: *Quod nos scripsimus lib. 1. variar. cap. 12.*

11 Ubi nonnulla prænotavimus circa anni initium num. 10. & ibi usû apud Hispanos pro temporum varietate recepto. Verum hodie apud omnes gentes, quæ moribus, ac legibus politicè reguntur, annus à Kalendis Januariis inchoatur. Unde Baronius, & post eum Spondan. in Epitome, anno 34. num. 88. & alibi, præteritur se more majorum annos à Kalendis auspiciari Guttier. de gabell. q. 143. n. 4.

12 Circa computationem Regis Alfonso quoad initium sui principatus, illud compertum est, annorum principium à Calendis Januariis constituisse, quia si ab Incarnatione Domini auspiciaretur, non poterant supra annos 152. dies labi, cum à die 25. Martii ad 31. Maji, quo Alfonso regnare cepit, 67. dies dinumerentur duntaxat. Similiter si computaretur à die Dominicæ nativitatis, dies 157. aut 158. præterierunt usque ad ultimam diem Maji. Constat igitur Alfonso Regem annos à prima Januarii die auspiciatum, quod tunc temporis in Hispania observari præmissimus supra lib. 1. cap. 12. num. 10. Sed adhuc superest dubium, quia à Calendis Januarii usque ad diem 31. Maji, 150. dies intercedunt, & hoc manifestè apparet, cum Rex asserat, ultra annos, 150. dies lapsos juxta Eram Cesaris usque ad initium regni sui: anni autem Cesaris qui Juliani dicuntur, à Calendis Januarii incipere, nemini dubium est: Cur ergo dicitur in prologo Partitarum, de quo agimus, secundum Eram Incarnationis initium regni contigisse 152. diebus supra 1251. annos? Quid in causa fuit, ut duo adderentur dies computationi juxta Cesaris Eram, si utraque ab eodem die incipit: Hujus discriminis ratio me præterit, nisi ad depravatam textus literam confugiatur.

Vers. *Ceterum in eadem præfatione.*

13 Baronius, & ex eo Spondan. in Appar. ad Annal. Ecclesiastic. n. 36. præmitti, quondam Ecclesiasticam, ac Sanctos Patres, quorum plures recenset, in computatione annorum septuaginta Interpretum sententiam amplecti. Est autem triplex annorum computus ab orbe condito, nempe LXX. Interpretum Hebræorum, & Origenis ac Eusebii, ut videre est apud Ant. Cont. in Chron. canon. ubi quantum discriminis inter eos reperitur, apparet. De hoc paulo inferius D. Covarr.

D. de Faria Novæ Addit. ad Covarr. Tom. II.

Triplex apud Romanos fuit annorum supputatio; ut D. Covarr. obiter admonet; etenim Romulus jam ab urbis primordiis annos inivituit singulos ex 304. diebus, quos in decem menses in hunc modum distribuit. Martius, à quo exordiebatur annus 31. continebat, Aprilis 30. Majus 31. Junius 30. Quintilis 31. Sextilis 30. September 30. October 31. November 30. December 30. licet alii existimant Romuleum annum in duodecim menses sectum ex 355. diebus constituisse.

Sed cum præfata Romuli institutio nec solis 15 cursus, nec lunæ rationibus conveniret, contingebat, ut frigus æstivis mensibus, & contra æstas hyemalibus adveniret. Hæc Numa corrigere conatus annum ad duodecim menses protelavit, inter quos 355. dies divisit, novos menses vetustis præponens, & Januariam anni initium constituens, qui quidem 29. dies complectebatur, Februarius 28. Martius 31. Aprilis 29. Majus 31. Junius 29. Quintilis 31. Sextilis 29. September 29. October 31. November. 29. December 29. quos duodecim menses totidem lunationibus æquè respondere Numæ visum est. Temporum tamen lapsu Romani Græcos imitati quibusdam interclarationibus utebantur, ut annum Numæ solis cursui adæquarent, unde subsequerentur absurda: quapropter Julius Cæsar decem dies veteri anno ac quadrantem adjiciens, annum ab eo Julianum dictum instituit 365. dies ac quadrantem continentem; nam tantum temporis labitur dum sol circuit Zodiacum, & ad signum è quo exit, regreditur, quod jam antea Ægyptiis compertum erat. Ex quadrante unus dies singulis quadrienniis efficitur, qui ultimo quadriennii anno intercalatur, & adjicitur ante quinque postremos dies Februarii, & bissextilis nuncupatur & annus in quem incidit Bissextilis: quod similiter & nunc observatur. Ita cum pluribus Joan. Rolin. de antiquitat. Romanis lib. 4. cap. 1. à princip. Læi. Gyrard. lib. de anno, mensib. & dieb. Ald. Manut. lib. 1. de quæsit. per epistol. epist. 1. Cornel. à Lapid. sup. Exod. cap. 12. vers. 1. §. Ubi obiter, Salian. Annal. Ecclesiastic. tom. 4. anno 3342. num. 2. Theat. vitæ hum. lit. A, pag. 460. vers. Romulus, & vers. Numa, Ovid. lib. 1. Fastor. ubi ita canit.

Tempora digereret cum conditor urbis in anno,
Constituit menses quinque bis esse suo.

Martis erat primus mensis, Venerisque secundus:
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.

Tertius à senibus, juvenum de nomine quartus,
Quæ sequitur numero turba vocata fuit.
At Numa nec Janum, nec avitas præterit umbras,
Mensibus antiquis, præposuitque duos.

Circa præmissam annorum institutionem admodum sumus, esse controversum, an Romulus in duodecim menses annum distribuerit, ut videre est apud Salian. & Rolin. ubi proximè. At quomodo- cumque sit, ea Romuli distributio brevi sublata est, quia Numa anno sui Imperii 3. & ab urbe condita 41. annum aliter, ut dictum est, digessit. Salian. ibidem, qui ita perstitit usque annum mundi 4009. Urbis conditæ 708. aut 709. Cesaris 4. qui fuit primus Julianus Salian. tom. 6. anno 4009. n. 1. Theat. vitæ hum. sup. verb. Numa, & usque ad tempora nostra ubique gentium in usu est. Tamen Julianum annum emendavit Augustus anno mundi